

Plenum

Fredag 16.12.2022 kl. 9.59—15.03

3.4. Huvudtitel 25 Justitieministeriets förvaltningsområde

Talman Matti Vanhanen: Nu presenteras huvudtitel 25 gällande justitieministeriets förvaltningsområde.

För den allmänna debatten om huvudtiteln reserveras i det här skedet högst 1 timme och 30 minuter. — Vi inleder debatten, ledamot Kiljunen.

Debatt

11.07 **Anneli Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen nyt oikeusministeriön pääluokan 25.

Oikeusministeriön määrärahatilanne on ollut useita vuosia varsin tiukka, ja onkin myönteistä, että talousarvioesitykseen sisältyy useita määrärahalisäyksiä. Esitys sisältää muun muassa 12 miljoonan euron lisäyksen oikeudenhoidon turvaamiseen. Uutta pysyvää määrärahaa kohdennetaan muun muassa seksuaalirikoslainsäädännön uudistukseen sekä lapsiin kohdistuvien rikosten kiireelliseen käsittelyyn. Syyteharkinnan ja oikeudenkäyntien käsittelyn lyhentämiseen tulee 4 miljoonaa, ja vankilaturvallisuuden parantamiseen on myös tulossa lisää rahaa. Talousarvioesityksen täydentävässä esityksessä hallinnonalan määrärahoja korotetaan vielä 15,4 miljoonaa euroa, jolla katetaan muun muassa kustannusten noususta aiheutuvia lisäkustannuksia.

Talousarvioesitys ei kuitenkaan korjaa oikeudenhoidon perusrahoituksen puutetta, johon eduskunta on useita kertoja kiinnittänyt huomiota. Oikeudenhoidon perusrahoituksen riittämättömyys on aiheuttanut muun muassa käsittelyaikojen ja oikeusprosessien pidentymistä, henkilöstön uupumista ja alan houkuttelevuuden heikentymistä. Myöskään sähköiset työvälineet eivät ole toistaiseksi tuottaneet niitä odotettuja tehokkuuden ja tuottavuuden lisäyksiä. Pitkät käsittelyajat heikentävät kansalaisten oikeusturvaa ja luottamusta oikeusjärjestelmän toimintaan ja toimivuuteen.

Onkin tärkeää, että hallitus on laatinut eduskunnan edellyttämän selonteon, joka on luovutettu eduskunnalle marraskuussa tänä syksynä. Selonteon mukaan vuoteen 2030 yltävässä tarkastelussa oikeudenhoidon edellyttää lähes 1200 henkilötyövuoden lisäystä, minkä lisäksi tarvitaan muun muassa eri prosesseja ja niiden sääntelyn kehittämistä sekä asioiden käsittelyn keventämistä. Oikeudenhoidon toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvitaan keskimäärin 90 miljoonan euron pysyvä vuosittainen lisärahoitus.

Oikeusministeriön ja hallinnon osalta valiokunta kiinnittää huomiota ihmiskaupan uhrien auttamiseen ja pitää tärkeänä, että hyvinvointialueille rakennetaan toimivat menettelyt uhrien tunnistamiseksi ja avun pariin ohjaamiseksi. Avustuksia tullaan tähän työhön antamaan 1 200 000 euroa, jotka osoitetaan muun muassa Ihmisoikeusliitto ry:lle, rauhantyon järjestöjen toimintaan, Naisten Linjan toimintaan, Pakolaisneuvonta ry:n toimintaan ja ihmiskaupan uhrien auttamiseen.

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

Tuomioistuimet ja oikeusapu: Tuomioistuinlaitoksen perusrahoituksen taso on huolestuttava. Henkilöstön riittämättömyyden vuoksi vireillä olevia asioita on paljon. Ruuhkia ei ole saatu myöskään purettua. Myös henkilökunnan jaksaminen on huonontunut. Tuomari-liiton loppuvuonna 21 tekemän selvityksen tulokset osoittavat, että tuomareiden, esittelijöiden ja käräjänotaareiden työmäärät ovat kasvaneet entisestään ja että he ovat vakavasti kuormittuneita. Valiokunta pitää välttämättömänä, että tuomioistuimen resurssitarpeet arvioidaan oikeudenhoidon selonteon pohjalta ja että erityisesti tuomioistuinten perusrahoitusta tullaan vahvistamaan.

Maksuhäiriöiden ja ulosoton osalta valiokunta pitää tärkeänä, että Ulosottolaitoksen resurssitarpeet arvioidaan uudelleen seuraavassa kehyspäätöksessä.

Sitten syyttäjien osalta: Myös Syyttäjälaitoksen rahoitustilanne on tiukka. Asiakasmäärät sekä myös työn keskimääräinen vaikeus ja vaativuus ovat täällä lisääntyneet, mutta henkilöstön määrä ei ole noussut samassa suhteessa. Tämä on lisännyt vireillä olevien asioiden määrää, minkä lisäksi etenkin vaativien asioiden käsittelyajat ovat pidentyneet kuten myös yli vuoden syyteharkinnassa olevien asioiden määrä. Saadun selvityksen mukaan pääosa syyttäjistä kokee uupumusta. Lakivaliokunnan lausunnon mukaan Suomen Syyttäjäyhdistyksen kesällä 2022 toteuttamassa kyselyssä työuupumusta ja stressioireita koki 79 prosenttia vastanneista. Lisäksi 87 prosenttia vastanneista ilmoitti, ettei normaali työaika riitä töiden tekemiseen, 84 prosenttia ilmoitti työskennelleensä sairaana ja 80 prosenttia kompensoivansa koulutuksen osallistumisen tekemällä töitä vapaa-ajalla. Erittäin huolestuttavaa. Valiokunta halusi juuri tämän takia kiinnittää tähän erityistä huomiota.

Ja sitten rangaistuksen täytäntöönpanoon vielä: valiokunta pitää tärkeänä, että valvonta-henkilökunnan koulutusta lisätään ja että vankiloiden henkilöstöresursseja vahvistetaan niin, että ne pystyvät sekä huolehtimaan turvallisuudesta että järjestämään toimintaa, joka edistää vapautuvien vankien sopeutumista yhteiskuntaan ja vähentää rikosten uusimista.

Arvoisa puhemies! Tässä valiokunnan mietinnöstä hallinnonalalta ja päluokasta 25.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson.

11.14 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies, värderade talman! Aluksi haluan kiittää valiokuntia talousarvioesitystä koskevasta työstänne ja käydyistä keskusteluista ja myös avustusten lisämäärärahoista, jotka oikeusministeriön hallinnonalalle on nyt osoitettu.

Hyvin toimiva oikeudenhoito on oikeusvaltiomme perusta ja tarvitsee tietenkin resursseja toimiakseen. Luottamus oikeusvaltioon on keskeistä yhteiskunnan yhtenäisyyden, demokraattisen toimintakulttuurin, yhteiskuntarauhan ja kansantalouden kannalta. Oikeusministeriön hallinnonalan määrärahoilla rahoitetaan demokraattisen oikeusvaltiomme ydintoimintoja, kuten kattava julkinen oikeusapu, laadukas syyttäjätöiminta, koko tuomioistuinlaitoksen toiminta, tehokas ulosottotoiminta, vaikuttava vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano sekä valtiolliset vaalit. Oikeusvaltion toimintaedellytysten turvaaminen on eduskunnan tehtävä, ja eduskunnassa on nyt alkanut historian ensimmäisen oikeudenhoidon selonteon käsittely. Selonteossa todetaan, että lisärahoitusta tullaan jatkossa tarvitsemaan oikeudenhoidon alalle yhteensä noin 90 miljoonaa euroa vuositasolla.

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

Värderade talman! Den finländska demokratin bygger på rättsstaten. Det är riksdagens uppgift att säkerställa rättsstatens verksamhetsförutsättningar och riksdagen har nu börjat behandla historiens första redogörelse om rättsvården. I den konstateras att det i genomsnitt krävs en tilläggsfinansiering på cirka 90 miljoner euro årligen från och med 2024 framåt.

Tänään keskustellaan kuitenkin ensi vuoden budjetista. Oikeusministeriön hallinnonalan budjetti on ensi vuonna noin 1,1 miljardia euroa. Budjettimitoitus on noin 46 miljoonaa suurempi kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa, kun vaalimenoja ei huomioida. Koko hallituskaudella on kohdistettu oikeudenhoidon suurimmille toimijoille lähes 80 miljoonaa euroa lisää, kun vertaillaan pysyviä määrärahoja kehyspäästösten mukaisesti. Eli hallitus on tällä hallituskaudella lisännyt merkittävästi varoja oikeudenhoidolle.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetissa korostuvat useiden tärkeiden lainsäädäntömuutosten toimeenpanon määrärahat. Lähestymiskieltoon liittyvä lainsäädäntö uudistetaan uhrien oikeuksien parantamiseksi. Tarkoitus on vähentää lähestymiskiellon rikkomista ja lisätä erityisesti lähisuhdeväkivallan uhrien turvallisuutta. Lapsiin kohdistuvien rikosten lainsäädäntöä uudistetaan kiireellisen käsittelyn takaamiseksi, sillä lapset ovat rikosten uhreina todella haavoittuvassa asemassa. Lisäksi toteutetaan seksuaalirikoslainsäädännön uudistus. Tämä historiallinen uudistus parantaa merkittävästi uhrien asemaa, kun jatkossa raiskauksen määrittelyssä keskeistä on uhrin oma tahto.

Värderade talman! Den historiska sexualbrottsreformen förbättrar avsevärt ställningen för offer för sexualbrott eftersom det centrala i definitionen av våldtäkt i fortsättningen är offrets egen vilja. Nu skärps också straffen, speciellt då det gäller sexualbrott mot barn, och processerna påskyndas.

Budjetissa varataan määrärahoja lähestymiskiellon tehostamiseen, lapsiin kohdistuvien rikosten kiireelliseen käsittelyyn ja seksuaalirikoslainsäädännön uudistukseen. Ensi vuoden talousarvio parantaa myös ulosottovelallisten tilannetta ja selviytymistä tässä vallitsevassa taloustilanteessa, jossa inflaatio on korkea ja kuluttajahinnat nousevat. Ulosoton suojaisuuden määräaikainen korottaminen ja vapaakuukausien lisääminen vahvistavat velallisten ostovoimaa, kun velallisten käyttöön jäävien tulojen määrä kasvaa. Vallitseva taloustilanne ja inflaatio vaikuttavat myös oikeushallinnon toimintaan, ja olen tyytyväinen, että merkittävästi kasvavia vuokratuloja on ensi vuoden budjetissa kompensoitu, jotta tämä ei olisi pois oikeudenhoidosta. Olen myös tyytyväinen siihen, että tupakoinnin kielto suljetuissa vankiloissa saadaan ensi vuonna toteutettua ja henkilökunnan ja tupakoimattomien vankien terveyttä voidaan suojella.

Arvoisa puhemies! Nykyinen hallitus on merkittävästi korjannut oikeudenhoidon tilannetta ja lisännyt pysyviä resursseja. Ensi vuoden budjetti ei kuitenkaan vielä korjaa pysyvää merkittävää rahoitusvajetta pitkäkestoisella tavalla, ja oikeusministerinä pidänkin välttämättömänä, että myös jatkossa oikeudenhoidon resursseista löydetään oikeudenhoidon selonteon pohjalta yhteinen ymmärrys. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Annan nyt mahdollisuuden minuutin mittaisiin vastauspuheenvuoroihin. — Edustaja Heinonen.

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

11.19 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille. Haluan kiittää tästä lapsiin kohdistuneiden ja seksuaalirikosten lainsäädännön päivittämisestä, nimenomaan siitä, että niitä tutkintoja ja oikeudenkäyntejä pystytään nopeuttamaan. Se on hyvä tässä uudessa lainsäädännössä. Koko oikeusketjun pitää toimia, sen pitää olla nopeaa tutkinnasta aina oikeudenkäyntiin asti, hienotunteisuutta, uhrin kunnioittamista ja uhrin huomioon ottamista, niin että ei kerta toisensa jälkeen revittäisi niitä järkyttäviä muistoja auki.

Laki on ymmärtääkseni hyvä, ainakin tämänsuuntaista palautetta olen saanut, mutta huoli on ollut se, että siihen ei olisi riittävästi resursseja. Kysyisin ministeri Henrikssonilta: onko niin, että nämä resurssit riittävät tämän lain hyvien tavoitteiden toteuttamiseen, ja eihän toisaalta käy niin, että muut tutkinnot ja oikeusprosessit sitten sen takia venyisivät?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Meri.

11.20 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän lakivaliokuntaa hyvästä työstä näin puheenjohtajana ja ministeriä siitä, että saimme tämän oikeudenhoidon selvityksen, ja annan siitä kiitosta kaikille valiokunnan jäsenille. Ja haluan toivottaa ministerille hyvää joulua. Meillä on ollut hyvä yhteistyö, vaikka olemme välillä eri mieltä ja välillä samaa mieltä, mutta oikeudenhoidon resurssien parantaminen ja laadukas lainsäädäntö ovat meidän kaikkien yhteinen tehtävä.

Mutta tietysti olen todella pettynyt. Valiokunta näki todella paljon vaivaa siihen — erityisesti nyt puhun meidän valtiovarainvaliokunnan jäsenille, ketkä täällä ovat — että toivomme kahta miljoonaa tuomioistuimille, syyttäjille ja Rikosseuraamuslaitokselle tässä lisää. Siellä on todella vakava tilanne. Kuten tiedämme oikeudenhoidon selvityksestä, siellä on 1 200 henkilötövuoden puute ja 90 miljoonan euron puute, eli olen pettynyt valtiovarainvaliokuntaan, että ette voineet tätä pientä toivetta, jonka lakivaliokunta vakavasti esitti, ottaa huomioon. Olen todella pettynyt.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Bergqvist.

11.21 Sandra Bergqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jag vill också börja med att tacka regeringen, och speciellt minister Henriksson för de stora satsningar som gjorts under den här regeringsperioden. Precis som redan nämntes är sexualbrottslagstiftningen en väldigt stor förändring som gjorts. Användningen av videomaterial är en annan sak som förbättrar processerna, och också den snabba behandlingen för brott mot barn. Allt det här är jätteviktigt och det har också satsats väldigt mycket pengar till rättssystemet. Också det att vi nu fått den här redogörelsen för rättsvården är någonting som verkligen är jättebra, och som bäst håller vi att behandla den i lagutskottet.

Mutta valitettavasti nämä satsaukset eivät vielä riitä, vaan tarvitaan vielä enemmän. Me kaikki tiedetään, että meillä on tiukat resurssit ja kaikkea ei voida parantaa lisäämällä rahaa, joten kysyn, arvoisa puhemies, ministeri Henrikssonilta: millä muilla keinoilla voidaan parantaa oikeusturvaa Suomessa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Keto-Huovinen.

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

11.22 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tyttöjen sukelinten silpominen on järkyttävä väkivallan muoto, joka uhkaa arvioiden mukaan jopa 3 000:ta tyttöä täällä Suomessa. Eduskunta päätti syksyllä 2020 kansalaisaloitteen pohjalta, että valtioneuvosto ryhtyy mahdollisimman ripeästi toimenpiteisiin, joilla silpominen säädetään rikoslaissa nykyistä selkeämmin rangaistavaksi.

Hallituksen lainsäädäntösuunnitelman mukaan esityksen piti tulla eduskunnan käsitteilyyn marraskuussa. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, eikä esitys tullut eduskunnalle vaalikauden viimeisten hallituksen esitysten joukossa.

Kokoomus on peräänkuuluttanut tyttöjen ja naisten suojelemista väkivallalta kaikin keinoin, myös silpomisen rangaistavuuden kiristämällä.

Arvoisa oikeusministeri Henriksson, kysynkin: ollaanko tämä esitys vielä antamassa? Nimittäin mikäli ei, niin hanke raukeaa tämän vaalikauden osalta, mikä olisi valtava epäonnistuminen tyttöjen ja naisten suojaamisessa väkivallalta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Werning. [Pihla Keto-Huovinen: Minulla on edelleen auki tämä mikrofoni, enkä minä saa kiinni tätä. — Paula Werning: Pahoittelut. No niin, nyt onnistui.]

11.23 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, ministeri, hyvästä esittelystä. Talousarvioesitys sisältää useita määrärahalisäyksiä, ja tämä on ehdottomasti askel oikeaan suuntaan, mutta kuten tässä valiokuntakollegat ja puheenjohtajakin totesivat, silti nämä panostukset ovat riittämättömiä. Me ollaan valiokunnassa tuotu koko ajan esille sitä huolta, kuinka alan pito- ja vetovoiman käy, koska siellä työntekijät hukkuvat auttamattomasti työkuormaan, ja toivon, että tähän jatkossa kiinnitetään entistä enemmän huomiota.

Erityisesti olen hyvilläni siitä, että ylivelkaantumiseen liittyviä ongelmia pyritään vähentämään nytten reippaasti ja tehdään kovasti töitä, esimerkiksi ulosottovelallisen suojaisuuden esitetyllä väliaikaisella korotuksella vuodelle 2023. Nämä ovat niitä asioita, mitkä tuntuvat etenkin heikko-osaisten ihmisten arjessa, ja on hyvä, että ollaan hallitusohjelman mukaisesti tässäkin toimittu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Huttunen.

11.24 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun hallitusohjelmaa tehdessämme teimme kirjauksia velallisen aseman parantamisesta, silloin emme vielä edes tienneet koronasta tai tienneet tästä sodasta Euroopassa, ja nyt näille kaikille uudistuksille, mitkä liittyvät velallisen asemaan, on erityisen suuri tarve. Hallitus on tehnyt paljon hyviä esityksiä, ja me olemme valiokunnassa saaneet viedä niitä hyvässä yhteisymmärryksessä eteenpäin. Siellä on tullut juuri äsken mainittu maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen, on toteutettu perintäkulujen kohtuullistamista niin yritys- kuin yksityispuolella, talousvelkaneuvontaan on panostettu lisää, on muutettu yrityssaneerauslakia tällä varhaisella saneerausmenettelyllä, on tulossa positiivisen luottorekisterin käyttöönotto, ja viimeisimpänä ulosoton suojaosuutta korotetaan väliaikaisesti. Kaikki ovat todella hyviä uudistuksia.

Olisin halunnut kuitenkin kysyä vielä ministeri Henrikssonilta tästä ulosoton suojaosuudesta: olisiko mahdollista pohtia sitä, että tämä suojaosuuden nosto otettaisiin pysyvästi käyttöön?

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hyrkkö.

11.25 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä oikeusministeriön hallinnonalalle kohdennettavat määrärahalisäykset ovat todella tervetulleita, kuten kollegat täällä edellä ovat kuvanneet. Esimerkiksi uuden seksuaalirikoslain tavoitteet eivät voi toteutua, jos viranomaisilla ei ole aidosti mahdollisuutta ja osaamista muovata omaa toimintaansa sen mukaisesti. Toisaalta on selvää tietysti myös, että tavoitteiden toteutuminen edellyttää koko yhteiskunnassa asenteen ja kulttuurin muutosta. No, iso kysymys on luonnollisesti se, onnistummeko turvaamaan nämä oikeudenhoidon perusvoimavarat. Oikeudenhoidon selonteko on siihen erittäin hyvä alku, ja sen viitoittamaan tiehen toivottavasti kaikki puolueet voivat sitoutua.

Kun puhumme turvallisuudesta ja rikollisuuden vähentämisestä, on puhuttava myös vankiloista. Vankeinhoidon laadun parantaminen olisi vaikuttava keino katkaista rikoskierteitä, ja toivon, että tulevalla hallituskaudella myös siihen paneudutaan.

Loppuun vielä kiitos valtiovarainvaliokunnalle, joka viimeisteli budjetin lisäämällä määrärahoja arvokasta työtä tekeville järjestöille ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja rauhan työn saralla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

11.26 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kansalaisten luottamus oikeuslaitokseen perustuu vahvasti siihen, että oikeusturva toteutuu ja oikeudenkäynnit koetaan asianmukaisiksi ja luotettaviksi. Oikeusprosessit eivät saa myöskään pitkittyä kohtuuttomiksi. On hyvä, että lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin on tehty tätä pikakaistaa, mutta valitettavasti se ei näissä muissa tapauksissa auta.

Kyllä tuomioistuimet ovat pahasti ruuhkautuneet tällä hetkellä. Siellä käsitellyt asiat ovat muuttuneet yhä haasteellisemmiksi, ja tämä perusrahoituksen taso on herättänyt huolta jo pitkään. Myös koronasta aiheutuneet käsittelyjonot ovat pahentaneet tilannetta. Kyllä todellakin riittävä perusrahoitus tulisi jatkossa turvata.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ojala-Niemelä.

11.28 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myös minulla on huoli perusrahoituksen tasosta. Se on koko ajan laahannut perässä, ja esimerkiksi Lakimiesliitto on esittänyt, että sitä tulisi lisätä 50 miljoonalla, Tuomariliitto 30:tä miljoonaa, ja ainakin SDP on puolueena sitoutunut siihen, että tulevalla vaalikaudella, jos hallituksessa olemme, tulemme tätä korottamaan.

Ottaisin huomioon myös henkilöstön jaksamisen. Siihen on panostettava. Henkilöstö on kuormittunut nyt liian suuren työmäärän alla, samoin avustavan henkilökunnan vaihtuvuus on suurta. Ja kyllä myös tämä tietojärjestelmien puutteellisuus on ongelma. Eli nyt on Aipa- ja Haipa-järjestelmää rakennettu ja niihin on vissiin upotettu jo 60 miljoonaa euroa, mutta se ei paranna tuottavuutta, vaan päinvastoin tuntuu, että työntekijöille aiheutetaan harmaita hiuksia, koska se ei toimi kunnolla. Toivon kyllä tämän osalta lisärahoitusta, niin että saadaan nämä järjestelmät kuntoon. Kysyisinkin ministeriltä tästä, missä mennään.

Sitten ottaisin esille tuomareitten täydennyskoulutuksen. Tuomioistuinvirasto ilmoitti, että iso osa koulutuksista toteutuu vain resurssien niin salliessa, ja muun muassa tältä syk-

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

syltä on peruutettu koulutuksia runsain mitoin. Tämä koskee niin siviili-, rikos- kuin hallinto-oikeusasioita. Toivoisin kyllä, että myös tähän panostettaisiin tulevaisuudessa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen.

11.29 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on jo käytetty erinomaisen hyviä puheenvuoroja oikeudenhoidon tilanteesta ja jatkuvasta resurssivajeesta, mutta sopiiko tässä yhteydessä ministeriltä kuitenkin ihan kysyä sitä, kun on mahdoton ymmärtää, että kun meillä on ensi vuodelle 80 miljardin euron budjetti, ja jos me katsomme yhteiskunnan peruspilareita, niin ne ovat turvallisuus ja oikeudenhoito, niin miten on mahdollista, että nyt noin miljardin euron summa on teidän hallitukseltanne tähän yhteen yhteiskunnan peruspilariin kyetty hoitamaan näin suuresta budjetista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pelkonen.

11.30 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Keto-Huovinen jo nosti esiin omassa puheenvuorossaan tyttöjen sukuelinten silpomisen. Tyttöjen ja naisten suojelemiseksi väkivallalta on todellakin tehtävä kaikki mahdollinen ja otettava kaikki mahdolliset keinot käyttöön, myös eduskunnan edellyttämä muutos rikoslakiin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen säättämiseksi rangaistavaksi nykyistä selkeämmin. Kysyisin ministeriltä samaa kuin myös edustaja Keto-Huovinen jo kysyi: Mitä tässä asiassa tapahtui? Vielähän on aikaa, eli saammehan korjattua tämän tärkeän asian?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ovaska.

11.31 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan ennen kaikkea kiittää ministeri Henrikssonia siitä työstä, jota hän on hallinnonalallaan tehnyt. Me lakivaliokunnan jäsenet tiedämme, miten vaikeaa on saada näitä oikeudenhoitoon liittyviä asioita eteenpäin. Meillä on erittäin ansioitunut puheenjohtaja, joka täällä on pitänyt voimakkaita puheenvuoroja. Monet valiokunnan jäsenet ovat korostaneet syyttäjien, tuomioistuimien, poliisien, koko ketjun hoidon tärkeyttä, mutta silti nämä meidän nostamamme asiat eivät nouse laajaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Välillä tulee uutisia sieltä täältä, että ollaan huolissaan, kun ihmiset eivät saa hoidettua omia asioitaan tuolla tuomioistuimissa. Jotkut myös jättävät nostamatta niitä, koska tietävät, että ne venyvät eivätkä ratkea vuosiin.

Niin kuin tässä peruspilareista on mainittukin, siinä jokaisen puolueen pitäisi pystyä omalta osaltaan tekemään työtä, että todellakin satsattaisiin enemmän tänne. Kysyisinkin ministeriltä: millaisen testamentin te jätätte seuraajallenne tältä sektorilta?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Soinikoski.

11.32 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi tämän hallituskauden suurimpia ja tärkeimpiä lakiuudistuksia on ollut seksuaalirikoslain uudistaminen, ja sen seurauksena raiskaus määritellään suostumuksen puuttumisen eikä käytetyn väkivallan perusteella. Tämä siirtää vastuun sille, kenelle se kuuluu, eli tekijälle. Lakimuutos

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

yksinään ei kuitenkaan toteuta muutosta. Tarvitaan resursseja ja koulutusta. Hallitus kohdentaa seksuaalirikoslainsäädännön uudistamisen toteuttamiseen 1,9 miljoonaa euroa, kiitos siitä.

Lisäksi hallitus kohdentaa puoli miljoonaa euroa lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyn nopeuttamiseen. Lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyn nopeuttaminen on todella tärkeää. Lapset ovat rikosten uhreina erittäin haavoittuvassa asemassa, ja siksi meidän lainsäätäjien on huolehdittava siitä, että lapsiin kohdistuvat rikokset selvitetään mahdollisimman nopeasti ja oikean tuen piiriin pääsee koko perhe. Kysyisin ministeriltä, miten hyvinvointialueilla tehtävää väkivaltatyötä jatkossa kehitetään, ja erityisesti, miten yhteistyötä eri toimijoiden ja eri viranomaisten välillä parannetaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Adlercreutz.

11.33 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Det är någonting fint att man tagit tag i rättsvården under den här perioden, men helt klart har vi ju fortfarande utmaningar, och på en längre sikt behövs det stora satsningar. Det att man inte upplever sig ha råd att processa är ett problem, det att det tar lång tid är ett annat. Jag talade med en person som här nyligen arbetade som domare, och hen sade att hen ger det rådet åt människor, att ifall man är medelklass lönar det sig sällan att processa, ifall man är mindre bemedlad får man stöd. Sedan förstås, om man har mycket stora tillgångar har det kanske inte så stor betydelse. Men folk är tvungna att fatta beslut på basen av sin egen ekonomiska situation, och det är ju för all del inte idealiskt.

Man har länge talat om de här miljöloven, och det har också gjorts satsningar på den sidan vad resurser beträffar. Har ni hört något om hur de sakerna ligger i dag? Har det kommit konkreta förbättringar i hur miljölov behandlas i rättsinstanserna?

Puhemies Matti Vanhanen: Översättning.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koskinen.

11.36 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä saavutus, että tuli ensimmäisen kerran tämä oikeudenhoidon selonteko, mutta se vaatii tietysti määrätietoista työtä jatkossa. Tässä on keskitytty niihin lisämiljooniin, joita tarvitaan, mutta ehkä vielä hankalampi työ on prosessien uudistaminen, toimintatapojen oikea fokusointi ja myöskin esimerkiksi rikosketjujen tehostaminen hallinnonalarajojen yli siten, että poliisissa ei jää makaamaan kymmeniätuhansia tutkintapyyntöjä, joilleka ei näy muuta tulevaisuutta kuin se, että ne jäävät hoitamatta. Nämä prosessien uudistamiset ja tehostamistoimet ovat sellaisia, joissa tarvitaan määrätietoinen suunnitelma, että ne etenevät. Siellä on tietysti tämmöistä järjestelmällistä kitkaa, että on vaikea uusia, kun on totuttu tiettyihin tapoihin, mutta se olisi välttämätöntä näiden tavoitteiden kannalta, että kansalaiset todella saisivat oikeutta kohtuujassa ja saisivat sitä ylipäänsä, ja siinä on tullut iso tehtäväsarka. Toivottavasti tätä selontekolinjaa jatketaan tuolla jämptillä ja määrätietoisella suunnittelulla myös lainsäädäntötyön ja prosessien uudistamisen puolella. — Kiitos.

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ronkainen.

11.37 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen maanpuolustuksen perusta on yleisessä asevelvollisuudessa, ja perustuslain mukaan jokainen suomalainen on maanpuolustusvelvollinen. Suomen reservin muodostavat varusmieskoulutuksen suorittaneet asevelvolliset. Samaan aikaan valtion budjetissa OM:n hallinnonalalta rahoitetaan valtionavustuksilla Aseistakieltäytyjäliittoa, joka omien sanojensa mukaan näkee asevelvollisuuden haitallisena järjestelmänä, josta pitäisi luopua. Avustusta saa myös Sadankomitea, jonka tavoitteena on muun muassa aseistariisunta ja yleisen asevelvollisuuden lakkauttaminen. Avustusta saavia rauhanjärjestöjä on monta muutakin, tavoitteet samankaltaisia. Kysyn oikeusministeriltä: Eikö valtion tukemien rauhanyhdistysten toiminta ole ristiriidassa maanpuolustuksen tavoitteiden kanssa? Miksi valtio rahoittaa esimerkiksi asevelvollisuuden purkamiseen tähtääviä järjestöjä?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

11.38 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä edustaja Koskisen kanssa samaa mieltä, että varmaan on tärkeää, että resursseja lisätään oikeudenhoitoon kautta linjan, mutta kyllä se prosessien läpikäyminen on yhtä tärkeää. Ei rahaa panna mihin tahansa ilman vaatimusta, että jotakin muutetaan ja näitä toimintatapoja muutetaan. Yksi Suomen talouden suurimpia ongelmia ja investointien suurimpia esteitä ovat pitkittyneet lupaprosessit, eli kyllä niihinkin täytyy kiinnittää jatkossa huomiota.

Arvoisa puhemies! Kyllä kai jokainen on lukenut jo aika pitkään näitä nuorten huumekuolemista kertovia otsikoita, ja ilmeisesti ne ovat lisääntyneet, ja niiden takanahan on tietenkin rikollisuus. Toivoisin kyllä, että maan hallitus ja eduskunta pystyisivät säättämään jonkunmoisia tiukennuksia. On esimerkiksi se lakialoite, minkä Keto-Huovinen on tehnyt mukana yli sata muuta kansanedustajaa, että luvattoman aseiden kantamisesta julkisella paikalla ei selviä enää pelkillä sakoilla. On tärkeää, että tulee tästä talosta joku signaali, että me kovennetaan otteita järjestäytynyttä rikollisuutta ja huumekauppaa kohtaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kemppi.

11.39 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos oikeusministerille kovasta työstä ja tasapainoisesta budjetista.

Toki, niin kuin keskustelustakin on käynyt ilmi, koko sali yli hallitus—oppositio-rajojen on samaa mieltä siitä, että oikeudenhoidon ketjun voimavaroja olisi vahvistettava, ja vahva sitoumus siihen myös löytyy. Kiitän tästä kuukausi sitten annetusta selonteosta, joka myös toi esille sen, että syyttäjillä ja tuomioistuimilla on valtava työkuorma ja aina vain monimutkaisempia asioita pöydällä. Väki on paikoin uupunutta tämän jonon takia, ja kansalaiset joutuvat odottamaan asioiden ratkaisuja. Toki tämä on meidän yhteinen asia.

Kiitän näistä 45 miljoonasta, minkä verran tuodaan nyt enemmän kuin mitä tälle vuodelle oli varattu erityisesti oikeudenhoidon turvaamiseen, maankäyttö- ja rakennuslupien käsittelyaikojen lyhentämiseen ja toisaalta myös seksuaalirikoslainsäädännön uudistamiseen.

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

Lisäksi kysyn, että kun merkittävin osa oikeudenkäyntikuluista muodostuu näistä 24 prosentin arvonlisäverokuluista, niin voisiko oikeusministeriö pohtia sitä, mikä olisi mahdollisesti seuraus, jos nämä arvonlisäverokustannukset saataisiin poistettua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

11.41 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on ollut hyvin aktiivinen Euroopan unionissa puhuessaan oikeusvaltioperiaatteesta ja oikeusvaltiosta, ja sen takia olisikin todella tärkeää, että myös itse pystymme toimimaan sen mukaisesti. Vahva oikeusvaltio on varmasti se, mitä kaikki haluamme täällä edistää. Kokoomus on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan 25 miljoonaa euroa lisäyksiä poliiseille, Syyttäjälaitokselle, tuomioistuinlaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle eli koko tälle rikosprosessiketjulle, mutta kun tiedetään, mihin taloustilanteeseen Suomi on menossa, niin pidän aika epätodennäköisenä, että kovin lyhyellä aikavälillä päästään lisäyksiä siihen 90 miljoonaan euroon, mitä tarvittaisiin.

Monet asiantuntijat ovat esittäneet, että sovittelumenettelyyn satsaaminen olisi se asia, jota kannattaisi kehittää, jotta ihmiset saisivat oikeutta säällisessä ajassa. Toinen asia on laskutuskatto, jota myös on esitetty. Miten suhtaudutte näihin esityksiin, arvoisa ministeri?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Virta.

11.42 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdenkään lapsen ei tulisi koskaan joutua minkäänlaisen rikoksen uhriksi, mutta kun joutuu, on prosessin oltava nopea ja lapsen saatava oikeutta, tekijän jouduttava vastuuseen. Sen vuoksi haluan kiittää hallitusta päätöksistä pyrkii vahvistamaan lapsen oikeuden suojaa ja vahvistaa sitä, että ne rikosprosessit olisivat mahdollisimman sujuvia oikeudenkäyntiasteissa. Olen kuitenkin hieman huolissani, riittävätkö aidosti nämä resurssit tämän tahtotilan varmistamiseen, varsinkin kun otetaan huomioon myös poliisin tutkinnan ruuhka ja sisäministeriön alainen tilanne. Onneksi sielläkin on poliisin toimia vahvistettu.

Lapsen ei tulisi tosiaan koskaan joutua rikoksen uhriksi, mutta ei lapsen tulisi joutua aikuisten välisen riidan pelinappulaksikaan. Näin tapahtuu kuitenkin surullisen usein. Vuosittain noin 2 000 huoltajuusoikeudenkäyntiä käydään oikeusasteissa, ja osa näistä on riitaisia, hyvin pitkiä, ja tiedetään, että erityisesti nämä riitaiset, pitkät oikeudenkäyntiprosessit ovat myös lapsen kehitykselle haitallisia. Kysyisinkin arvon oikeusministeriltä: ollaanko tällä kaudella nyt vielä päivittämässä tämä huomattavan vanhentunut elatusapuohje ja ollaanko varmistamassa, että vuoroasuvilla lapsilla voisi olla kaksi virallista kotiosoitetta, jolloin vähennettäisiin painetta näiltä mahdollisilta huoltajuus-, elatus- ja tapaamissopimusriidoilta, jotka tällä hetkellä oikeusastetta kuormittavat?

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Talvitie, Meri ja Kiljunen, ja sen jälkeen ministeri, ja sitten palataan puhujalistaan. — Edustaja Talvitie.

11.43 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä oikeudenhoidon selvitys osoitti tosiaan näiden resurssien olevan riittämättömiä, varsinkin suhteessa oikeusjärjestelmän ajankohtaisiin resurssitarpeisiin. Mutta myös kiitos ministerille

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

siitä, että muutamat pitkään tässä eduskunnassa olleet asiat ovat edenneet, muun muassa poisto maksuhäiriömerkinnästä. Viime kauden yli sadan edustajan lakialoite on siellä pohjalla, itsekin sen aikanaan allekirjoitin. Elikkä poisto ripeästi parin kuukauden eikä parin vuoden päästä.

Ja sitten on tämä suojaosuuden nosto. Tästä suojaosuuden nostosta kysyisin nyt: kohdistuuko tämä myös heihin, jotka tekevät osa-aikatyötä tai toimivat esimerkiksi mikroyrittäjinä eli joilla tulot voivat olla hyvinkin epäsäännöllisiä?

Sitten vielä lapsiin kohdistuviin seksuaalisiin rikoksiin: Niistä verkkorikollisuus jäi pois tämän kauden uudistuksesta. Onko oikeusministeriössä joitain selvityksiä, että se voisi ensi kauden aikana sitten edetä?

Kiitos ministerille myös tästä pitkän vaikuttamistyön tuloksesta: Vaalan vankilan edistämisestä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Meri.

11.45 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron, mutta valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Koskinen poistui. Hän mielestäni ehkä hieman vähätteli sitä tarvetta toteamalla, että pari miljoonaa ei asiaa ratkaise. Ei tietenkään ratkaise. Meillä on se oikeudenhoidon selonteko, ja me näemme, että sieltä puuttuu 90 miljoonaa ja 1 200 henkilötövuotta. Siellä on tämä oikeusvaltion selkäranka aivan katkeamispisteessä. Ihmiset ovat uupuneita. Vartijat työskentelevät yksin. Ja kuitenkin valtiovarainvaliokunnalta riitti yli miljoona euroa — miljoona euroa — Ihmisoikeusliitolle, rauhantyön järjestöille, Pakolaisneuvonnalle ja ihmiskaupan uhreille, mitä edustaja Hyrkkö vihreistä oikein kiitteli, mutta ei tätä kahta miljoonaa, ei edes miljoonaa sitten löytynyt oikeudenhoidolle. Elikkä tässä on se arvovalinta.

Mutta kysyn ministeriltä: Mitä mieltä olette — se ei tälle kaudelle ehdi — tulisiko meidän käydä meidän rangaistusjärjestelmä erityisesti henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa läpi? Tasavallan presidenttikin on nostanut tämän huolen, että meidän tulisi katella pohjoismaista tasoa näissä rikoksissa erityisesti jengirikollisuuteen liittyen. Miten ministeri näkee tämän? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen.

11.46 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on todettu huoli henkilöstöstä, niin itsekin kannan erittäin suurta huolta meidän oikeudenhoidon henkilöstön hyvinvoinnista, sillä se on erittäin kuormittunutta ja väsynyttä. Kuten tuossa esittelyssä totesin, niin lakivaliokunta on tuonut myös tutkimuksellista tietoa meidän kaikkien tietoon. Täällä on myös peräänkuulutettu meidän oikeusprosessien toimivuutta, ja me tiedämme, että sen oikeusprosessin ja kehittämisen toteuttaa meidän henkilöstö. Jos henkilöstö on ylikuormittunutta, väsynyttä, uupunutta, niin heillä eivät riitä enää resurssit toimintojen kehittämiseen. Sen takia tämän henkilöstön hyvinvointiin tulisi ihan erityisesti kiinnittää huomiota, tietysti henkilöstöresurssien lisäämiseen mutta myös yksittäisten henkilöiden hyvinvointiin. Tästä kysyisin nyt sitten ministeriltä: mitä toimia oikeusministeriössä ja -prosessissa tehdään ennen kaikkea meidän henkilöstön hyvinvoinnin vahvistamiseksi, jotta me saataisiin nämä meidän oikeusprosessit myös toimimaan ja jotta

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

meidän henkilöstö jaksaa toteuttaa ja pystyy toteuttamaan ne kaikki prosessit, joita heiltä sitten tulevaisuudessa odotetaan?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson, kolme minuuttia.

11.47 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille todella hyvästä keskustelusta.

Aloitan tästä resurssipulasta, mikä meillä on. Se on toki niin ja me näemme sen, että henkilöstö on kuormittunut. Meillä ovat aliresursoituja sekä tuomioistuimet että Syyttäjälaitos, myös ulosottopuolella ja oikeusavun puolella aliresursoituja toimintoja, ja tämä oikeudenhoidon selontekohan näyttää tämän hyvin selkeästi. Samalla hallitus on lisännyt voimavaroja ja lisännyt rahaa merkittävästi tällä vaalikaudella, ja siitä olen iloinen, mutta tässä tarvitaan yhteistä työtä tästä eteenpäin. Samalla oikeudenhoidon selontekohan näyttää myös sen, että prosesseihin tullaan puuttumaan. Tässä tarvitaan siis lisäresursointia henkilöstöpuolelle, ja tämä selonteko näyttää, että tarvitaan noin 1 200 htv:tä lisää. Se tulee muun muassa siitä, että vuodesta 2010 tähän päivään mennessä tai oikeastaan tämän hallituskauden alkuun mennessä ollaan vähennetty oikeudenhoidon henkilökuntaa yli 900 henkilötyövuodella, ja nyt tätä pitää korjata. Tässä tarvitaan näitä erilaisia toimintoja, mutta se ei ole niin yksinkertaista, että ainoastaan prosesseja kehittämällä päästään hyvään tulokseen. Me tarvitaan sekä vahvistetun perusrahoituksen että myös prosessipuolen uudistuksia. Oikeudenhoidon selonteossa on näitä toimenpiteitä lueteltu, jos muistan oikein, noin kolmisenkymmentä, ja tässä puhutaan myös siitä, että sovittelua kehitetään, myös tuomioistuinsovittelua. Meillä on kaksi keskeistä ongelmaa: oikeudenkäyntien kestot plus se, että meillä oikeudenkäyntikulut ovat liian korkeat. Kun tässä kysyttiin myös oikeuksiin pääsyn edellytyksistä, niin on todella niin, että meidän on huolehdittava siitä, että jokainen suomalainen uskaltaa myös mennä asiansa kanssa tuomioistuimeen, jos siihen on syytä. Sen takia myös tätä oikeusapupuolta on katsottava, ja sen takia on myös kehitettävä tätä puolta, mitä tulee siihen, että myös keskituloiset saisivat avun paremman kuin tänä päivänä on mahdollista antaa.

Mutta sitten, puhemies, näihin yksittäisiin kysymyksiin.

Mitä tulee esimerkiksi tähän sukuelinten silpomiseen, olen samaa mieltä edustajan kanssa, että tämä on erittäin vakava asia. Nyt se on edelleen siinä työryhmässä. Se on ollut minulle tärkeä asia. Valitettavasti se työryhmän työ on venynyt, ja nyt näyttää valitettavasti siltä, että me ei tällä hallituskaudella ehditä saamaan sitä lakiesitystä tänne eduskuntaan, mutta itse toivon, että me saamme niin hyvän työryhmäraportin, että sen pohjalta seuraava hallitus voi tuoda esityksensä tänne. Se olisi tärkeää.

Mitä tulee ulosoton suojaosuuden pysyvyyteen — edustaja Huttunen kysyi siitä — tämä on nyt vuoden kokeilu. Katsotaan, miten se kokeilu toimii, ja katsotaan sen perusteella, onko syytä tehdä siitä pysyvä.

Sitten tässä on kysytty myös lapsiin kohdistuvista rikoksista, onko koko resursointi riittävä. Oikeusministeriön saamien tietojen mukaan olemme tässä esityksessä varanneet myös riittävästi voimavaroja siihen, mutta kaikkihan liittyy nyt samaan yhteyteen, että miten me saadaan tuomareita ja syyttäjiä tulevaisuudessa.

Työhyvinvointiin on panostettava. Siellä meillä on Tuomioistuinvirasto, joka huolehtii virastona oman henkilöstönsä työhyvinvoinnista ja niistä ohjelmista. Meillä on myös ulos-

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

ottovirastoja ja Valtakunnansyyttäjänvirasto. Kaikissa näissä virastoissa on otettava tämä asia erittäin vakavasti, ja se viesti on kyllä mennyt eteenpäin.

Ylipäänsä, puhemies, olen iloinen siitä, että meillä aika lailla vallitsee yksimielisyys siitä, että koko tämä ketju tarvitsee sellaista perusrahoitusta, että me pystytään pitämään huolta siitä, että kansalaiset tulevaisuudessakin luottavat siihen, että pääsevät oikeuksiinsa ja että demokratia toimii. Elikkä poliisi, tuomioistuin, syyttäjät, Ulosottolaitos, vankeinhoito — kaikista näistä on pidettävä huolta.

Sitten on niin, että demokratiassa on myös hyvä, että jotkut haluavat tehdä työtä joka päivä myös rauhan puolesta, ja se kuuluu myös demokratiaan, että tätä työtä voidaan tehdä eri tavalla. Sen takia tässä myös on avustuksia siihen toimintaan. Tämä on asia, joka on ytimessä tänä päivänä maailmalla, eli pidetään huolta toimivasta demokratiasta ja siitä, että meillä yhteiskuntarauha säilyy, ja sen takia tarvitaan tarvittavat resurssit ja uudistukset myös tietotekniikkapuolella. Siitä olen huolestunut, koska meillä ei ilmeisesti ole riittävästi tietotaitoa tässä maassa, kun nämä hankkeet vievät näin paljon aikaa ja kun tulosta ei synny siinä aikataulussa, missä toivottaisiin. Tätä työtä pitää edelleen jatkaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt puhujalistaan. — Edustaja Virta.

11.53 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! On äärettömän raskasta ja on äärettömän traumatisoivaa istua oikeudenkäyntisalissa ja vaatia oikeutta itselleen. Äärimmäisen traumatisoivaa se on tilanteessa, jossa joutuu kertaamaan uudestaan ja uudestaan sitä väkivaltaa, hyväksikäyttöä tai sen uhkaa, jota on joutunut kohtaamaan. Vain se, joka on sen joutunut itse käymään läpi, tietää, minkälaista se on. Lienee selvää, ettei kukaan haluaisi joutua tuomioistuimilta oikeutta itselleen tai asialleen hakemaan. Oikeusprosessit ovat pitkiä, ne ovat henkisesti kuormittavia, ne ovat usein taloudellisesti varsinkin riita-asioissa kalliita, ja syyt prosesseille niiden takana ovat hyvin haavoittavia. Jo senkin vuoksi meidän päättäjien olisi kyettävä varmistamaan, että oikeudenkäynnit, oikeudenkäyntiprosessit ovat tässä maassa sujuvia. Avoimet, toimivat ja luotettavat prosessit ovat myös reunaehto demokraattiselle yhteiskunnalle.

On valitettavaa ja on äärettömän huolestuttavaa, mihin tilaan oikeudenhoito on vuosien saatossa päästetty. Oikeusministeriö on arvioinut, että oikeudenhoidon rahoitusvajeen korjaaminen ja toimintaedellytysten turvaaminen edellyttäisi keskimäärin yhteensä noin 90 miljoonan euron pysyvää vuosittaista lisärahoitusta. Kyse on siis valtavasta, mittavasta rahoitusvajeesta.

Oikeudenhoidon turvaamiseen ehdotetaan nyt 12 miljoonan euron lisäystä. Se on todella tärkeää, mutta se ei valitettavasti vielä korjaa sitä vuosien aikana kasvanutta vajetta. Eduskunta on useita kertoja kiinnittänyt huomiota siihen ja huomauttanut siitä, että käsittelyaikojen ja oikeusprosessien pituus, henkilöstön uupuminen ja alan houkuttelevuuden heikkeneminen ovat merkittävä uhka. Oikeudenhoidon pitkäjänteistä vahvistamista pohjaten tietoon ja tarpeisiin tulee jatkaa.

Arvoisa puhemies! Kun me puhumme lähisuhdeväkivallasta, me helposti puhumme siitä jonakin etäisenä, jossakin kaukana jollekin tapahtuvana. Todellisuudessa lähisuhdeväkivalta on kuitenkin läsnä tänäänkin monissa, ulospäin ihan tavallisilta vaikuttavissa kodeissa, ehkä paljon lähempänä kuin uskomme. Se harvoin näkyy ulospäin, mutta pahimmillaan se vie hengen.

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

Suomessa kuolee vuosittain kymmeniä ihmisiä entisen tai nykyisen kumppaninsa tekemän väkivallan seurauksena. Meidän on onnistuttava turvaamaan väkivallan uhreja paremmin. Nykyisellään lähestymiskielto tuo heikon suojan turvaa tarvitsevalle, ja siksi olen erittäin helpottunut ja kiitollinen hallitukselle päätöksestä osoittaa lisärahoitusta lähestymiskiellon tehostamiselle. Lähestymiskiellon hakeminen oltaisiin muuttamassa maksuttomaksi, ja jatkossa lähestymiskiellon rikkomista koskeva rikosasia tulee käsitellä kiireellisenä. Uutena keinona käyttöön otettaisiin sähköisesti valvottu lähestymiskielto, jolla kieltoon määrättyä voitaisiin paremmin valvoa ja kieltää oleskelemasta esimerkiksi suojattavan henkilön asunnon läheisyydessä.

Samaan aikaan tiedostan kipeän hyvin, etteivät nämäkään toimet valitettavasti pysty takaamaan, ettei väkivaltaa pääsisi enää tapahtumaan, mutta ne ovat jo symbolisesti tärkeä osoitus siitä, että väkivallan uhrien tilanteet tässä maassa otetaan tosissaan ja heitä pyritään turvaamaan mahdollisimman hyvin sen puitteissa, mitä me lainsäätäjinä, mitä me järjestelmän keinovalikoimalla pystymme tekemään. Lisäksi syytä olisi kiinnittää huomiota myös rikosprosessien koulutettujen tukihenkilöiden riittävään saatavuuteen. Henkeen tai terveyteen liittyvissä rikoksissa on uhrilla aina oltava mahdollisuus ammatilliseen, koulutettuun apuun ja tukeen. Tässä korostuu myös esimerkiksi rikosuhripäivystystoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen.

On myös tärkeää, että seksuaalirikoslain kokonaisuudistus toteutui tällä hallituskaudella. Nyt tämän uudistuksen kokonaisuuteen osoitetaan 1,9 miljoonan euron rahoitusta. Se on tärkeä ja jo painava arvovalinta.

Arvoisa puhemies! Erityisen surullista on, kun rikoksen tai riita-asian uhrina on lapsi. Ei yhdenkään lapsen tulisi joutua rikoksen uhriksi, ei kokemaan väkivaltaa, ei hyväksikäyttöä tai laiminlyöntiä. On hyvä, että lisärahoituksella pyritään nyt varmistamaan, että lasten kohdalla päätös syytteen nostamisesta kyettäisiin tekemään kiireellisesti. Tuomioistuimessa pääkäsitely olisi aloitettava 30 päivän kuluessa asian vireilletulosta. On tärkeää seurata, miten tässä realistisesti onnistutaan tilanteessa, jossa jo oikeudenhoidon perusrahoituksessa on mittavaa vajetta.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä asiana haluan nostaa sen, että rikosasiat ovat järkyttäviä, kun niissä on uhrina lapsi, mutta ei lapsen tulisi joutua myöskään esimerkiksi erotilanteissa vanhempiensa välisten riitojen keskelle. Valitettavan moni lapsi joutuu, ja monen arkea tämä valitettavasti lapsuudessa on. Sen takia tulisi varmistaa myös toimijoita jo ennen oikeudenkäyntiastetta. Ei lapsen etua, lapsen oikeutta tulisi ratkoa tuomareiden pöydällä, vaan lähempänä lapsen arkea, perheiden arkea, ja sen takia esimerkiksi perheoikeudellisiin palveluihin ja lastenvalvojan resursseihin ja osaamiseen tulisi kiinnittää huomattavasti nykyistä enemmän huomiota.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

11.58 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Rouva ministeri! Demokraattisen oikeusvaltion peruskiviin kuuluu perus- ja ihmisoikeuksien mukainen oikeusturva. Riittävän oikeusturvan takaaminen suomalaisille on oikeushallinnon tärkein tehtävä. Epävaakaassa maailmantilanteessa on oikeusturvasta huolehtiminen keskeinen osa sekä yksilön että yhteisön kokonaisturvallisuutta, sillä oikeusturvalla varmistetaan myös yritysten kilpailukyky ja toimintaympäristön ennakoitavuus.

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

Vaikka hallitus on hallitusohjelmassaan luvannut huolehtia oikeusturvan toteutumisesta, ei sen arvostus valitettavasti näy oikeushallinnolle osoitetuissa resursseissa vieläkään riittävästi. Hallitus on toki lisännyt rahoitusta, mistä täytyy antaa kiitosta, mutta samalla on tullut myös uutta lainsäädäntöä, joka lisää työkuormaa.

Oikeudenhoidon selonteko osoitti hallituksen esityksen olevan riittämätön suhteessa oikeusjärjestelmän ajankohtaisiin tarpeisiin. Oikeudenhoidon selonteon mukaan toimintaedellytysten turvaaminen ja oikeudenhoidon tavoitteisiin pääseminen edellyttävät pysyvää lisärahoitusta 90 miljoonaa euroa vuodessa. Hallitus ei ole ottanut selonteon viestiä vakavasti ja ryhtynyt korjaustoimiin vaan pitäytyy vanhentuneessa esityksessään, joka jättää resurssit alamittaisiksi.

Myöskään valtiovarainvaliokunta ei huomioinut lakivaliokunnan yksimielistä pyyntöä kahden miljoonan euron lisärahoituksesta oikeudenhoidon toimijoille tilanteessa, jossa vuosia jatkuneen perusrahoituksen puutteellisuus on katkaissut kamelin selän. Kokeneet oikeudenhoidon ammattilaiset vaihtavat alaa. Tutkimusten mukaan tuomareista yksi kolmasosa on harkinnut työpaikan vaihtoa tai vaihtanut jo samoin kuin neljä viidesosaa syyttäjistä. Nämä luvut kertovat paljon.

Edelleen työtyytyväisyystutkimusten tulokset ovat karua luettavaa. Henkilöstö on vakavasti uupunutta työkuormansa alla. En ihmettele, kun esimerkiksi syyttäjistä yli 90 prosenttia tekee töitä vapaa-ajallaan. Sama koskee tuomareita.

Arvoisa puhemies! Oikeudenhoidon henkilöstön ahdinko heijastuu suoraan myös kansalaisten oikeusturvaan. Vuosi vuodelta oikeusprosessien kestot pitenevät, vaikka perustuslakimme edellyttää, että oikeusturva tulee olla kaikkien saatavilla kohtuullisessa ajassa. Ei ole kohtuullista, että esimerkiksi raiskausasian käsittely tapahtumasta käräjäoikeuden tuomioon kestää yli kaksi vuotta.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien on antanut Suomelle useita tuomioita oikeudenkäyntien kohtuuttoman pitkistä kestoista. Vaikka koronasta aiheutuneiden jonojen purkamiseen annettiin aiemmin lisärahoitusta, eivät resurssit yksinkertaisesti vieläkään riitä kattamaan tarvittavia henkilötuntunteja. Oikeudenhoidon selonteko antoi hyvän kuvan todellisesta 1 200 henkilötuntivuoden resurssitarpeesta. Toimiin on ryhdyttävä viipymättä.

Arvoisa puhemies! Työmäärä on vaikuttanut myös siihen, etteivät oikeudenhoidon ammattilaiset pysty kouluttautumaan. Tältä syksyltä tuomareiden koulutuksia on peruutettu resurssien puutteen vuoksi. Tuomioistuinvirasto tiedotti jo marraskuun lopulla tuomioistuimia siitä, että iso osa ensi vuodelle suunnitelluista koulutuksista toteutuu vain resurssien sen salliessa. Tilanne vaikuttaa merkittävästi oikeusturvaan ja oikeudenhoidon laatuun, emmekä voi jatkaa näin. Lisäksi eduskunta on säätänyt paljon uutta lainsäädäntöä, kuten seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen, joka edellyttää koulutusta. Kysyisinkin ministeriltä, miten aiotte reagoida tähän tilanteeseen. Tällä hetkellä kansalaisten asioita ratkaistaan valtavassa kiireessä vaillinaisilla resursseilla ja toimintaedellytyksillä. Näin ei voi jatkua, kun oikeudenhoidossa käsitellään kansalaisten elämän kannalta jopa ratkaisevan tärkeitä asioita. Asioiden laadukas ratkaiseminen vaatii niin resursseja kuin prosessien uudistamista.

Arvoisa puhemies! Kokoomukselle vahva oikeusvaltio on yhteiskunnan perusta. Jotta suomalaisten oikeusturva voi toteutua, on koko rikosprosessiketjun oltava riittävästi resursoitu aina poliisista Syyttäjälaitoksen kautta tuomioistuinlaitokseen ja Rikosseuraamuslaitokseen. Tästä syystä esitimme vaihtoehtobudjetissa yhteensä 25 miljoonan euron lisäyksiä oikeusvaltion toimijoille, Syyttäjälaitokselle, tuomioistuimille ja Rikosseuraamuslai-

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

tokselle. Esittämällämme resurssien lisäystahdilla selonteon osoittama vaje tulisi korjatuksi seuraavalla vaalikaudella.

Arvoisa puhemies! Oikeuslaitokset, sidosryhmät ja alan asiantuntijat ovat jo monesti esittäneet avunhuutonsa riittävien resurssien puolesta. Oikeushallinnon rahoitusvajeen kattamiseen käytettävät summat eivät olisi valtion kokonaistalouden kannalta suuria mutta toisivat sitäkin merkittävämmät välittömät ja välilliset vaikutukset oikeusvaltiolle. Poliittista tahtoa tulee löytyä oikeusturvan toteuttamiselle. Kansalaisten oikeusturvan toteuttamattomuudesta on yhteiskunnassamme tullut uusi hyväksytty normaali. Näin ei voi jatkaa itseään oikeusvaltioksi kutsuvassa maassa, Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

12.04 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Haluan vielä tässä yhteydessä kiittää oikeusministeriä kaikkien aikojen ensimmäisestä selonteosta oikeudenhoidosta Suomessa. Sitä on odotettu ja toivottu yli puoluerajojen. Meidän tulee turvata oikeusvaltion toimivuus suomalaisten arjessa. Käsittelyajat eivät saa enää venyä, ja henkilöstö ei saa uupua valtavan työtaakan alle. Tällä hallituskaudella oikeudenhoidon turvaamiseen on osoitettu jo yli 80 miljoonaa euroa pysyvinä määrärahalisäyksinä. Lakivaliokunta piti välttämättömänä, että tuomioistuinten resurssitarpeet arvioidaan oikeudenhoidon selonteon pohjalta ja että erityisesti tuomioistuinten perusrahoitusta vahvistetaan. Selonteossa oikeudenhoidon pysyvän lisärahoitustarpeen arvioidaan olevan keskimäärin 90 miljoonaa euroa vuodessa, ja lisäresursseja tarvitaan kautta oikeusketjun. Asioiden käsittelyä keventämällä ja nopeuttamalla kansalaiset pääsisivät paremmin oikeuksiinsa ja oikeudenkäyntikustannusten kasvu voitaisiin pysäyttää.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on tehnyt hartiavoimin töitä hillitäkseen suomalaisten ylivelkaantumista ja helpottaakseen ulosottovelallisten asemaa. Hallitus on nopeuttanut maksuhäiriömerkintöjen poistumista ja asettanut hintarajoituksia perintäkuluille. Tätä työtä jatketaan ensi vuoden budjetissa. Hallitus esittää velallisten vapaakuukausien lisäämistä kolmeen vapaakuukauteen, mikä helpottaa ennen kaikkea pienituloisimpien ulosottovelallisten asemaa. Lisäksi hallitus esittää ulosottovelallisten suojaosuuden väliaikaista korottamista vuodelle 2023. Näillä toimilla helpotetaan merkittävästi ulosottovelallisten selviytymistä vallitsevassa taloustilanteessa, kun velallisen käyttöön jää nykyistä enemmän tuloja. Tämä on oikeudenmukaista ja inhimillistä politiikkaa. Kenenkään maksuvaikeuksista kärsivän ei pidä kärvistellä vuosikausia velkaloukussa. Suomen pitää olla maa, jossa jokainen uskaltaa unelmoida paremmasta huomisesta.

Arvoisa puhemies! Toimia suomalaisten ylivelkaantumisen hillitsemiseksi on jatkettava myös seuraavalla hallituskaudella. Viime vuoden lopussa lähes 400 000 suomalaisella oli maksuhäiriömerkintä ja yli 280 000 ihmisellä oli velkaa ulosotossa. Erityisen huolestuttavaa on, että nuorten velkaantuminen ja maksuhäiriömerkinnät ovat kasvaneet koko 2010-luvun ajan. Seuraavalla hallituskaudella meidän pitää muuttaa ulosottomaksujen lainanlyhennystä huomioimaan entistä paremmin velallisen maksukykyä. Se kannustaisi entistä useampaa velallista ottamaan vastaan työtä, kun velalliselle jää enemmän rahaa omaan käyttöön. Lisäksi meidän on kehitettävä toimenpiteitä, joilla hillitsemme etenkin nuorten lisävelkaantumista. Lainsäädännöllä pitää puuttua entistä hanakammin esimerkiksi pikavippien korkoihin ja holtittomaan lainan antamiseen.

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kauma poissa. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

12.07 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Rouva ministeri! Käsittelemme tosiaan ensi vuoden talousarviota, millä lähdemme ensi vuoteen taloudellisesti liikkeelle, ja tätä oikeusministeriön pääluokkaa, joka sisältää oikeudenhoidon. Meillä on lakivaliokunnassa nyt käsittelyssä tämä oikeudenhoidon selonteko, josta täällä on paljon puhuttu, ja sieltä tosiaan ilmenee, että vuosittainen pysyvä lisärahoitustarve olisi noin 90 miljoonaa ja keskimäärin 1 200 henkilötövuotta vuoteen 2030 mennessä. Ainakin itseni tämä luku jopa yllätti, että se oli näin paljon, ja uskon, että ministeri jakaa tämän ajatuksen, koska esimerkiksi Lakimiesliitto on puhunut arviolta noin 50 miljoonasta ja odotin, että se olisi tässä, mutta tämä oli huolestuttavan alhainen. Mutta palataan siihen. Meillä on lakivaliokunnassa meneillään kuulemisia. Kuulemme laajasti eri tahoja, ja kommentoidaan niitä sitten, kun me saamme sen mietinnön ensi vuonna valmiiksi, ja toivottavasti se on hyvään ajankohtaan, että päästään laaja keskustelu käymään siinä palautekeskustelussa.

Palaan vielä näihin valtiovarainvaliokunnan lisärahoihin. Valiokunnallahan tosiaan on aina sitten mahdollisuus jonkun verran lisätä muiden valiokuntien lausuntojen pohjalta rahaa, ja lakivaliokunta todella huolella mietti, ja tosiaan, niin kuin edustaja Keto-Huovinen toi esille, yksimielisesti halusimme kohdistaa nyt tuomioistuinlaitokseen, syyttäjälaitokseen ja vankeinhoitoon ja pyysimme sitä kahta miljoonaa, että saadaan sinne pientä helpotusta. Tästä syystä olin aika yllätynyt siitä, että vihreiden kansanedustaja Hyrkkö, joka on myös lakivaliokunnan jäsen, kuitenkin kehui sitä, että valtiovarainvaliokunta oli muihin menoihin lisännyt, esimerkiksi Ihmisoikeusliitolle, rauhantyöhön, Pakolaisneuvonnalle ja ihmiskaupan yhdistystoimintaan, rahaa yli miljoona euroa, mutta ei löytynyt lakivaliokunnalle. Tämä jotenkin särähti minun korvaani, ja olen harmissani siitä, että vaikka hallituspuolueiden edustajat kuinka täällä puhuvat, että ovat todella huolestuneita oikeudenhoidon rahoista, niin sitten sinne ei yhtä killinkkiä löytynyt. Siitä olen todella pahoillani. Toivottavasti tähän nyt saadaan sitten — ainakin puheiden perusteella — tulevana kausina muutosta, enkä usko, että se ministeristä on kiinni. Uskon, että ministeri Henriksson sen kyllä mielellään olisi antanut — mutta te ette ole valtiovarainvaliokunnan jäsen.

Sitten oikeastaan siitä, mistä tuossa aikaisemmassa lyhyessä puheenvuorossani kysyin: Perussuomalaisethan ovat julkaisseet kriminaalipoliittisen ohjelman, jossa teimme eduskunnan tietopalvelun kautta laajaa selvitystä meidän rangaistusjärjestelmästä erityisesti henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten osalta, ja siinä kävi ilmi, että niiden osalta Suomessa on lievempi rangaistusasteikko ja -käytäntö useissa rikoksissa — pahoinpitelyrikoksissa, tapossa — ja myös siinä, kuinka kauan vankilassa istutaan, ja jopa yhteisten rangaistusten mittaamisessa. Esimerkiksi Suomessa kun määrätään rangaistus useasta rikoksesta, se voi olla enintään 15 vuotta, mutta Norjassa se voi olla 21 vuotta. Lisäksi meillä esimerkiksi törkeästä pahoinpitelystä, jossa aiheutetaan henkilölle vamma ja pysyviä haittoja, se usein on ehdollinen. Meillä on minimirangaistus siinä yksi vuosi vankeutta, ja se on usein ehdollinen, kun taas esimerkiksi Tanskassa ja Ruotsissa se on usein ehdoton.

Presidentti Niinistö otti tämän jossakin yhteydessä esille, koski mielestäni jengirikollisuutta, ja hän totesi siihen sen suuntaisesti, että oli huolestunut meidän rangaistustasosta, ja puhui siitä, että olisi hyvä sitä tarkastella ja katsella sitä pohjoismaiseen rangaistustasoon nähden. Tästä toivoisin ministeriltä kommenttia, että olisiko hyvä ensi hallituskaudella

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

aloittaa — tai voittehan te laittaa sen jo tälläkin hallituskaudella käyntiin — tarkastelu henkeen ja terveyteen kohdistuvasta rangaistustasosta, johon tietysti liittyy myös tämä vaarallisten vankien pitäminen lukkojen takana. Norjassa ja Tanskassahan on mahdollisuus pitää henkilö varmuusvankeudessa, elikkä jos hän on vakavasti vaaraksi muiden hengelle ja terveydelle, hänen on mahdollista olla periaatteessa vaikka loppuikänsä lukkojen takana. Meilläkin on ihmisiä, joita ei tulisi päästää vapauteen, ellei voida katsoa, että he ovat parantuneet, ja joskus se vain on näin, että henkilö on vaarallinen, niin vaarallinen, ettei hän voi tuolla vapaasti kulkea. Olisin kysynyt tosiaan tästä rikosoikeusjärjestelmän rangaistustason selvityksestä, että olisiko tämä syytä nyt tehdä pikaisesti, ja sitten tosiaan siitä, [Puhemies koputtaa] mitä tälle vaarallisten vankien niin sanotulle varmuusvankeusasioille kuuluu. Tiedän, että sitä on selvitetty.

Vielä kerran kuitenkin kiitos ministerille ja lakivaliokunnalle, ja toivotan teille rauhaa joulua ja vuodenvaihdetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

12.13 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Talousarvioesitys ei edelleenkään korjaa oikeudenhoidon rahoituksen puutteita. Tämä budjetti ei vastaa oikeudenhoidon resurssitarpeisiin, ja tämä on ongelma oikeusturvan toteutumisen kannalta, koska oikeusprosessit ovat pitkiä. Esimerkiksi raiskausten käsittelyajat rikoksen tekohetkestä tuomioon ovat keskimäärin noin kaksi vuotta. Nämä ovat aivan liian pitkiä ja kohtuuttomia aikoja myös uhrin kannalta. Vaarana on myös, että ihmiset eivät pitkien käsittelyaikojen takia uskalla hakea asialleen oikeutta. Prosessit sakkaavat tällä hetkellä kaikissa vaiheissa aina esitutkinasta tuomioistuinprosessiin asti.

Oikeudenhoidon selonteon mukaan pysyvää lisärahoitusta tulisi lisätä noin 90 miljoonaa euroa vuodessa, ja tämä vaikuttaa koko Suomen oikeudenhoidon uskottavuuteen ja tilaan. Kyse on lopulta kansalaisten oikeusturvasta ja sen toteutumisesta. Suomen on oltava oikeusvaltio myös jatkossa, resursseja ei tule jättää vajaamitoitetuiksi.

No, sitten on todella surullista, kun tätä tyttöjen silpomista ei saada rikoslailla entistä selkeämmin rangaistavaksi tämän eduskuntakauden aikana. Silpomisuhan alla elää Suomessa arvioiden mukaan jopa 3 000 tyttöä. Meidän on pystyttävä suojelemaan kaikkia tyttöjä tällaiselta järkyttävältä väkivallalta. Kyseessä on nyt kyllä tyrmistyttävä epäonnistuminen hallitukselta, kun tätä ei tämän kauden aikana saada. Tyttöjen ja naisten suojelemissa väkivallalta on otettava käyttöön kaikki keinot, myös tämä eduskunnan edellyttämä muutos rikoslakiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Werning, olkaa hyvä.

12.15 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että oikeusministeriön hallinnonalan määrärahoihin esitetään lisäystä ensi vuodelle. Tämä on oikea suunta, mutta lisäpanostuksia tarvitaan aivan välttämättömästi. Toimiva oikeudenhoito on tärkeä osa sisäistä turvallisuutta, ja se heijastelee koko yhteiskunnan vakautta. Valitettavasti tosiasia on, että oikeudenhoidon perusrahoitus on auttamattomasti liian matalalla tasolla. Kannan suurta huolta niin alan pito- kuin vetovoimasta, sillä työkuorma on käsittämättömän suuri ja oikeudenkäyntien kestot venyvät kohtuuttoman pitkiksi.

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

Nyt esitettyjä määrärahoja on tarkoitus kohdentaa muun muassa Ulosottolaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle, ja hyvä niin, sillä nämä määrärahat tulevat tarpeeseen, sillä esimerkiksi Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan kulut tulevat lisääntymään. Venäjän aloittaman hyökkäyssodan vuoksi säädettyjen pakotteiden toimeenpanoon tarvitaan lisärahoitusta. Myös yleiseen edunvalvontatoimintaan on asiakasmäärien kasvun vuoksi kohdennettu miljoonan euron määrärahalisäys. Näiden lisäksi määrärahalisäys sisältää muun muassa vuokrankorotusten kompensatiota eri oikeusministeriön hallintoalojen toimijoille.

Ylivelkaantumiseen liittyviä ongelmia pyritään vähentämään ulosottovelallisten suojaosuuteen esitetyllä väliaikaisella korotuksella vuodelle 2023. Kyseessä on yksivuotinen kokeilu. Tällä parannetaan erityisesti pienituloisten ulosottovelallisten selviytymistä vallitsevassa taloustilanteessa, jossa inflaatio on korkea ja kuluttajahinnat nousevat. Ehkä tästä kokeilusta saataisiin myös pysyvä käytäntö. Myös vapaakuukausiuudistuksella autetaan ulosottovelallisia selviämään hintojen nousussa. Suojaosuuden korotuksen arvioidaan lisäävän Ulosottolaitoksen työmäärää, ja nyt on tarpeen huolehtia riittävästä resursseista, jotta lisääntyvästä työtaakasta voidaan selvitä.

Arvoisa puhemies! Uutta, pysyvää määrärahaa kohdennetaan myös uudistuksille. Vuonna 23 rikoslain kokonaisuudistukselle kohdennetaan 1,9 miljoonaa euroa ja lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyaikojen lyhentämiseen 564 000 euroa. Lähestymiskiellon osalta pysyvän määrärahan lisäksi kohdennetaan vuonna 2023 myös kertaluontoisia järjestelmäkuluja, siis yhteensä tähän esitetään 468 000 euroa. Tässä oikeusministeriön hallintoalan esityksessä on hallitusohjelman mukaisesti kiinnitetty erityistä huomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan, vähentämiseen. Vuoden 2023 budjetissa lisärahoitusta osoitetaan lähestymiskiellon tehostamiseen ja lapsiin kohdistuvien rikosten kiireelliseen käsittelyyn.

Tässä puheenvuoroni loppuosassa nostan vielä esille vankeinhoidon ja laadun, ja myös tältä osin riittävät resurssit on varmistettava. Vankeinhoidon tupakointikiellon toteuttamiseksi kohdennettu 1,5 miljoonan euron lisämääräraha on tarpeen. Tällä lisämäärärahalla on tarkoitus järjestää ja valvoa suljettujen vankiloiden ulkona tupakointi sekä toteuttaa tukitoimia ja tupakoinnin korvaushoitoa.

Kiitän ministeriä erittäin hyvin tehdystä työstä ja toivotan myös lämmintä joulunaikaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hyrkkö poissa, edustaja Talvitie poissa, edustaja Rantanen, Mari poissa. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

12.19 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Rikos- ja riita-asioiden käsittelyajat ovat kiistattomasti kohtuuttoman pitkiä, ja nämä räikeästi pitkittyneet käsittelyajat loukkaavat suomalaisten perusoikeutta saada oikeusturvaa ilman aiheetonta viivästystä. Riittävän perusrahoituksen lisäksi tarvitsemme prosessien sujuvoittamista, jotta prosessien kestot lyhenevät. Rikosprosessiketjun tulee olla sujuva aina poliisista Syyttäjälaitoksen kautta tuomioistuimiin ja Rikosseuraamuslaitokseen.

Oikeudenhoidon selonteossa on mainittu toimenpide-ehdotuksia niin rikosprosessin kuin riita-asioiden sujuvoittamiseksi ja siellä mainitaan muun muassa kevennetty oikeudenkäyntimenettely pienissä riita-asioissa. Olisinkin kysynyt ministeriltä: missä vaiheessa

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

tämän valmistelu on, ja kuinka voimme varmistaa, että rikos- ja riitaprosessien kehittäminen saadaan maaliin mahdollisimman pian?

Toivotan kaikille oikein hyvää joulua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson.

12.20 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos vielä kerran edustajille tästä rakentavasta keskustelusta. Kiitos myös lakivaliokunnan puheenjohtajalle. Me olemme kyllä tässä asiassa oikeastaan kaikki yhdessä. On kyse siitä, että meillä tulevaisuudessa on luotettava oikeudenhoito, johonka kansalaiset luottavat, ja sen eteen teemme töitä koko ajan.

Muutama kommentti:

Valiokunnan puheenjohtaja Leena Meri kysyi rangaistusjärjestelmästä ja siitä, olisiko syytä tarkastella rangaistustasoa. Suhtaudun tähän sillä tavalla myönteisesti, että aina on hyvä katsoa ja vertailla itseään myös muihin Pohjoismaihin, ja ne tiedot, jotka minulla nyt tällä hetkellä on, osoittavat sen, että Suomessa, kun meitä verrataan muihin Pohjoismaihin, olemme keskitasoa. Emme ole siinä päässä, että meillä olisi lievimmät rangaistukset, vaan me olemme pohjoismaista keskitasoa. Mutta on varmasti hyvä käydä tätä lävitse ja varmasti hyvä miettiä, onko syytä tehdä muutoksia vai ei. Tähän varmasti saadaan palata. Se ei ole tietenkään nyt budjettikysymys, vaan se on kriminaalipoliittinen kysymys.

Ylipäänsä voidaan sanoa, että kansainvälisten vertailujen mukaan suomalainen oikeusvaltio on vankalla pohjalla ja luottamus oikeudenhoitoon on tietysti tässä ratkaisevassa osassa, mutta niin kuin tässä keskustelussa on tullut esille, oikeudenhoidon keskeisiä ongelmakohtia ovat oikeusprosessien pituus ja oikeudenkäyntien kalleus ja myös se, että henkilökunta on kuormittunut. Tämän johdosta olen kuitenkin tyytyväinen siihen, että hallitus tällä hallituskaudella on lisännyt merkittävästi varoja oikeudenhoitoon, noin 80 miljoonaa euroa on tullut lisää perusrahoitukseen, ja tämä on tietysti työvoitto. Se on myös vaatinut paljon työtä, ja olen iloinen siitä, että olemme tältä osin onnistuneet, mutta tarvitaan lisää toimenpiteitä.

Tästä lähisuhdeväkivaltaproblematiikasta, joka nostettiin esille, haluan painottaa, että nythän tulee lähestymiskieltolainsäädäntöön muutoksia, erittäin tervetulleita, ja olen ylpeä siitä, että olemme sen saaneet aikaiseksi. Se tarkoittaa myös sitä, että rikoksen uhrin tilannetta parannetaan. Lähestymiskiellon on toimittava paremmin, ja sen on oltava tehokkaampi kuin tänä päivänä.

Edustaja Keto-Huovinen kysyi pienriitamenettelystä. Se on ollut nyt työryhmässä, ja se on viittä vaille lähdössä lausuntokierrokselle. Tässä hallitus toimii ja oikeusministeriö toimii niin ripeästi kuin on mahdollista, elikkä asia täytyy saada eteenpäin.

Tällä vaalikaudella on myös tehty merkittävästi lainsäädäntöuudistuksia, mitkä koskevat velallisten ja ylivelkaantuneitten tilannetta. Maksuhäiriömerkintöjen pituutta on lyhennetty, positiivinen luottotietorekisteri on perustettu ja velkajärjestelyyn pääsyä on helpotettu. Tämä on merkittävä panostus hallitukselta.

Också på svenska kan jag säga det att den här regeringen gjort verkligt många historiska förändringar, sexualbrottslagstiftningen är en av dem, och vi har gjort mycket stora satsningar också på att underlätta situationen för de överskuldssatta i Finland. Men vi har ett fortsatt problem med att anslagen för rättsvården fortsättningsvis är för små, och det måste

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

vi i det här huset sköta under också kommande period. Människor ska kunna lita på att man kan få rättvisa då man behöver det.

Eliikkä kiitos ja oikein hyvää joulua myös teille ja kiitos rakentavasta keskustelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari vielä.

12.24 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Meinas melkein mennä puheenvuoro ohi, kun olin tekemässä muita työtehtäviä, mutta ennätin vielä.

Kuten tuossa debattipuheenvuorossa totesin, niin hämmästelen täällä joka vuosi uudestaan ja uudestaan samaa asiaa: meillä on ensi vuonna 80 miljardin euron budjetti, josta oikeudenhoidolle liikenee yksi miljardi. Kuten tuossa totesin, niin turvallisuus ja oikeudenhoido ovat kaksi yhteiskunnan peruspilaria, joihin kai monet asiat nojaavat, ja siltä osin voisi kuvitella, että nämä kaksi asiaa olisi budjetissa asetettu sinne ykköstärkeysjärjestykseen, mutta tällä hallituksella ei tämä tärkeysjärjestys valitettavasti ole ollut tämä, niin kuin olemme havainneet, ja siltä osin pidän myöskin hiukan huonona sitä, että Suomi käy EU:ssa luennoimassa oikeudenhoidosta ja oikeusvaltioperiaatteesta, kun sitten oma takapiha ei ole kyllä aivan kunnossa. Sen lakivaliokunnan jäsenenä, aiemman jäsenyyteni vuoksi, tiedän erinomaisen hyvin.

Muutamia nostoja sitten asioista:

Nyt ensinnäkin, täällä on se kyllä tullut esiin, olen äärimmäisen huolissani siitä, että meidän vankiloissa on edelleen melkoisia turvallisuusongelmia. Erityisesti järjestäytynyt rikollisuus ja jengit, uusimpana tämä Mantaqa-jengi, aiheuttavat turvallisuusongelmia, ja siihen ei ole kyllä satsattu riittävästi. He joutuvat myös työskentelemään yksin, ja siellä on varsin paljon epäpätevää henkilökuntaa tai henkilökuntaa, jolla ei ole välttämättä riittävä koulutusta asiaan, ja tämä on selkeä epäkohta, joka tulisi korjata, ennen kuin jotain erittäin vakavaa sattuu. Mielestäni olisi vastuutonta olla huomioimatta tätä asiaa. Ottaen nyt huomioon tämän kehityksemme, joka on pitkälti Ruotsin tyyppinen kehitys ja joka näkyy myös vankiloissa näitten jengien jäsenten osalta, tämä tulee erityisen luupin alle nyt tässä kohtaa ottaa.

Mitä sitten tulee ulkomaalaistaustaisiin vankeihin, niin heitä on myöskin Suomen vankiloissa yhä suurempi ja suurempi määrä. Perussuomalaiset esittivät omassa kriminaalipoliittisessa ohjelmassansa, että ulkomaalaiset vangit tulisi lähettää omaan kotimaahansa lusaamaan, mikä antaisi sitten pikkusen joustonvaraa myöskin tähän työhön.

Arvoisa puhemies! Meillä on myös hallinto-oikeuksissa ruuhkaa. Siellä on valtava määrä asioita, mutta otan tässä esiin sen, että ulkomaalaisasiat vievät esimerkiksi Helsingin hallinto-oikeudessa heidän resursseistaan noin puolet. Se on aika paljon edelleen noin kymmenen prosentin väestöosuudella, ja tähän on kyllä tehtävä jotain. Viimeksi kun katsoin Migrin tilastoja, niin siellä oli jopa 14. turvapaikkahakemus vetämässä, mikä tarkoittaa sitä, että pannaan uusi hakemus, se ratkaistaan, siitä on valitusoikeus, ja kun valitus ratkaistaan, pannaan uusi hakemus. Tähän on saatava muutos. Ei tämä ole mitään oikeudensaantia, access to courts, jos sinä voit käyttää tätä 14 kertaa. Ei sitä mahdollisuutta ole muissakaan asiaryhmissä. Se ratkaistaan, ja asia on sitten niin, jos ei sitten korkeampi oikeus ratkaisua muuta. Tässä kohtaa meillä kyllä menee tolkuton määrä resursseja.

Sitten mitä tulee tähän, kun ministeri Henriksson totesi näistä 80 miljoonan euron lisäyksistä, niin on hyvä muistaa, että se ei mennyt sinne perusrahoitukseen, vaan suurin osa

Underpunkt i budgeten PR 142/2022 rd

on mennyt siihen, että on tehty uutta lainsäädäntöä ja uuteen lainsäädäntöön pitää antaa resurssit. Lisäksi ongelmaksi on tullut se, että aika monet näistä rahoista ovat olleet korva-merkittyjä, mikä on tarkoittanut oikeuksille ongelmia esimerkiksi rekrytointien osalta. He ovat tuoneet esiin sen, että kun korvamerkitään johonkin, niin ne ovat silloin pätkätöitä ja niihin on vaikeampi löytää.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä otan esiin tämän tyttöjen silpomisasian. On todella sääli ja suorastaan noloa, että tämä asia ei ehdi tällä hallituskaudella. Siitä on nyt kuitenkin jo jonkin verran aikaa, kun eduskunta on lausumassansa tämän velvoittanut. Pidän erityisen huonona sitä, että tätä ei ole tuotu. Sen sijaan olette oikeusministeriöstä tuonut meille erilaista symbolista lainsäädäntöä, jolla ei ole niin suurta merkitystä kuin tällä, joten priorisointi ja asiat tärkeysjärjestykseen olisi ollut tässäkin hyvä ohjenuora.

Mutta toivotan myös hyvää joulunaikaa sinne oikeusministerille ja oikeusministeriöön.
— Kiitos.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av huvudtiteln.